

M. H. A

TASUJA

JUHATUSE JA ÜHISKONDLIKE ORGANISATSIOONIDE INFOLEHT

NR. 1

VEEBRUAR 1983

40 AASTAT „TASUJA“ KOLHOOSI

Lõppenud draakonaastral astus meie kolhoos üle oma 40. juubeli läve. Inimese elus on see aeg paras keskiga, kolhoosi eksisteerimiseks aga küllaltki pikk periood. Elame ajajärgul, mis tootab suuri muutusi nii poliitilises kui majandusel. Eestlane on ärganud pika-ajalisest unest. Oli ka viimane aeg, sest vanaviisi olesklemisest olime kõik tüdinud. Uus ei tule aga kergelt kätte ja IME ei teki iseenesest kui pole alustajaid. Veel on küllalt neid kelle ideaal stagnatsiooniasjas.

Oleme uuesti austama hakanud kõike, mis eestlastele püha — maad ja rahvast, oleme tagasi saanud oma rahvusvärvidega lipu, teame, et Eestimaal peab saama rääkida ja asju ajada eesti keeles jne. Kõik see aga on olnud võimalik ühiskoos tegutsedes. Ühtsuses on jõud.

«Tasuja» kolhoosi ajaloo on erinevaid ajajärke. Need on olnud nagu aastad, mõnikord head, mõnikord kehvad. On olnud tipp-aastaid, on olnud järelsõrkimise aegu. Olenema-

ta aga sellest, milline on ilm või mis värvi lipp parasjagu vardas lehvib, on põllumeeste põlised ülesanded jäänud ikka samaks — harida maad, toota leiba ja leivakõrvast nii endale kui teistele. Paraku on aegade jooksul kannatajaks pooleks olnud ikka maamees ja tema toodetud kraamist on talle endale vaid tühine osa jäetud. Ei taha küll virisejaks muutuda, aga eks eakamad mäleta täpselt kui palju maamehele liiga on tehtud. Kuigi kolhoosi on nimetatud vabatahtlikult ühinenud talupo-

gade kooperatiivseks organisatsiooniks, tekib küsimus, kui paljud siiski selle sammu omal vabal tahtel astusid. Taolised kampaaniad teostati tol ajal käskude ja keeldudega, vastuhakkajad represseriti ning nii mõnigi agaram-andekam põllupidaja pidi jätma oma kodu ja maa.

Praegu on avalikustamise ja demokratiseerimise aeg. Kui eelnevate aegadele demokraatiat üldse kasutati, siis oli see kolhoosis. Seegi, et paljud sovhoosid on muudetud kolhoosideks, näitab kolhoositootmise eelseid.

Demokraatiat tuleb kasutada mõistlikult, et anda kõigile kolhoosiliikmetele võimalus areneda kaasaja kohaselt. Praegune poliitiline olukord ei tohiks jätta ükskõikseks kedagi, kes austavad Eestimaad.

«Tasuja» kolhoos on ajapikku endale soetanud tootmis- hooned, igat sorti tehnikat ja masinaid, võimalust mööda ehitanud individuaalelamuid, lasteaiad jne., mis kõik on meie rahva rikkus. Kolhoosi kõige suurem vara on aga tubli ja terve teotaheline tööinimene. Neid on jätkunud raskel ajal ja on ka praegu. Põlki aastaid on eesrindlaste seas püsinud asja teenelise kolhoosniku aunimetuse saanud

(Järg 2. lk.)

«Tasuja» juhatus (arvuliselt 32. koosseis): Aarne Raadik, Marje Pajula, Elmar Põluste, Merike Koch, Mai Parve, Avo Lumi, Maido Moorast, Kustas Lund, Andrus Mitt, Agu Raadik. Pildilt puudub aseesimees Jüri Parnabas.

MÕTTEID INFO- LEHEST

Infoleht ei ole tänapäeval enam uudis. Neid käib rajooni 15 majandis. Infolehe avamiseks on aidanud kaasa 1988. aasta kuum suvi ja sügis. Rahvas on hakanud huvi tundma majanduselu ja tegevuse vastu ning ootab ja toetab uutmist.

Infolehe avamegi selleks, et kajastada majandi elu ja tegevust ning anda kõigile majandi töötajatele võimaluse kaasa rääkida ühe või teise probleemiga lahendamisel.

Kõige paremad ideed ja mõtted on ju rahva sünnitatud loodame neid ka oma majandi rahva poolt.

Kuna on avalikustamise ja uutmise aeg, siis tuleb öelda välja kõik see, mis on hingele kogunud ja mida varem ei tahtnud öelda (ega poleks ka kuulda võetud).

Nüüd ei ole sinul, hea lugeja, põhjust karta oma seisukoha väljütlemist ja selle kaitsmist.

Infolehes tahame pöörduda rahva poole, et tunnetada — oleme üks mees võitlema majandi au ja saavutuste eest. Selleni peame me jõudma, ühte hoidma.

Infoleht on plaanitud välja anda kord kuus ja tahame seal kirjutada kõigist meie majandi elu tahkudest. Ootame selleks ka teilt materjali ja mõtteid praeguse elu paremaks korraldamiseks.

AINO HAAK

40 aastat ...

(Algus 1. lk.)

Kustas Lund, mehhanisaator Endel Koch, Otto Eriisaar, Jaan Reose, Evald Unga, Hugo Raadik ja paljud teised. Noorematest meestest ei jää teistele jalgu Aivo Lund, Kalev Puk, Kaido Mitt, Andrus Mitt, Kaljo Alasmaa jt. Eriline tänu tehtu eest kuulub õrnema poole esindajatele, kes oma peamise missiooni — laste kasvatamise ja kodu hoidmise — kõrval suudavad aktiivselt osa võtta ka kolhoosi tööst. Nendeks on Vaike Ainsaar, Helme Ploompuu, Merike Koch, Evi Unga, Riina Roosioja jt.

Suurtootmine ei ole ennast tihti õigusanud. Sellele viitab talude liikumine. Kunagi on peremeheõigused ära võetud, nüüd püüame neid igati taastada. Ja õige see on, et peremehetunne tuleb ainult siis kui tootmisvahend on inimese oma.

Püüame meiegi juhatuses uueaastastele mitte jalgu jätta. Praegusest tegevusest väärriks äramärkimist meie põhilist tegevust suunava uue kolhoosi põhikirja vastuvõtmine. Selles püüame anda võimaluse taastada ajalookatsumustest kiidetud tootmise vormi — talu. Jätkugu vaid meil tahmist ja pealehakkamist. Uue põhikirjaga anname sisuliselt uue tõlgenduse meie edaspidisele tegevusele kolhoosi- ja individuaaltootmisest. Sedasi suudame ehk täielikumalt rahuldada meie aina kasvavaid vajadusi. Püüame üheskoos leida võimalusi laste kasvatamisel tõelisteks maa peremeesteks.

Juubeliaastaks ja edaspidiseks soovin «Tasuja» rahvale isiklikku õnne ja tervist ning mao-aasta ussilikku vastupidavust ja taibukust meie ühiste plaanide elluviimisel!

AVO LUMI

Praktiliselt mõne päeva jooksul viidi 40 aastat tagasi Eestis lõpule põllumajanduse kollektiviseerimine. Tavaliselt seostab rahvas seda küüditamisega. Muidugi ei saa eitada 25. märtsi sündmuste tähtsust selles siiski ei ole see kogu töö. Kui süveneda neisse stalinistlikesse aastatesse, võib veenduda, et juba aastaid oli kogu juhtimine ülevalt alla rakendatud selle eesmärgi teenistusse. Ei ole küll teada mis viisil ja millise tähtajaga planeeris Moskva kolhooside loomist Balti vabariikides enne sõda, kuid alates 1945. aastast toimus külas pidev kollektiviseerimiseks sobiva situatsiooni loomine.

Sõda oli talusid märgatavalt räsitud; ka maareform puudutas enamikku majapidamistest, kuna tavaline siinsete talude suurus oli 40–60 ha piires. Uusmaatalusid tehti siiski vähe, veelgi vähem, kui neid oli olnud 1940/41. Võib-olla avaldus selles maarahva ebakindlus talude tuleviku suhtes, kuid kindlasti poliitilise olukorra teatav ebakindlus. Küllaltki tihti jaotati talud oma pere liikmete vahel või suudetati päris fiktiivselt anda maad oma endistele teenijatele või tuttavatele, et sellega säilitada maad endale ja oma lastele. Tänapäeva põlvkonnal on raske aru saada, milline tähtsus oli taluniku jaoks tema talu ja maal. Seda kindlust, tegelikult maailma vaadet, ei olnud võimalik muuta ei agitatsiooni ega käskude ja karistustega.

LOODI KOLHOOSID

Mõned talud likvideeriti 1944/45 praktiliselt täielikult — need olid talud, mille peremehed tunnistasid okupantide käsialasteks, või mille omanikud olid Eestist lahkunud. Okupantide käsialaste talud olid näiteks 3 talu Alakülas — Matsaru, Niiliski, Ohtra, Metskülas Kurjamaa, Orgitas Hunt- augu jne. Enamusest nimetatud taludest olid pojad teeninud okupatsiooniaegses politseis, Huntangu peremehe Valgus elav vend aga Saksa sõjaväes. Alaküla 3 talu maadest moodustati Märjamaa sovhoosi Matsaru osakond.

Kuid need sammud ei kõigutanud oluliselt maarahva lootust elada edasi taludes — sõjaaegsetest raskustest oleks aja jooksul üle saadud ja maa- reformgi oleks mõnevõrra teistes tingimustes andnud kindlasti positiivseid tulemusi.

Hoopis otsustavamaks kujunesid küla arengule laialdased aktsioonid kulakute välja selgitamiseks. Algas see talupoegkonna mitteametliku jaotamisega kihtidesse: kehvikud, keskmikud, kulakud. Ametlikult hakati määrama nimetust «kulaklik majapidamine» alates 1947. aastast. Esimeste hulgas olid Uhta, Koka, Vahtramäe (Nurga) talud Haimrest; Uuerehe Kastist; Põrjaka Orgitast jne. Nime- tus «kulaklik» tõi talule kaasa kõrgendatud müügi- ja metsatöönormid ning aastast- aastasse suurenevad rahalised maksud, rääkimata võimude suhtumisest kulakutesse kui rahvavaenlastesse. Sealjuures oli küla elav arusaam, et kulakuks tegemise eest ei ole keegi kaitstud, kui tekib vaid konflikt võimudega; esma- joones valla täitevkomiteega, mille eesotsas Märjamaal oli tollal Marta Väli.

Ametlikult oli tavaliselt kulakuks tegemisel põhjuseks kas võõrtööjõu kasutamine (ka enne 1940. a.) või tehnika, näiteks viljapeksugarnituuri omanine. Hans Kadaka (Orgita Matsi t.) kohta kirjutab valla TK protokoll: «eksplaateeris kaaskodanikke, võttes tasu jahvatamise eest oma tuuleveskis»; või Karl Suurem (Orgita Uueda): «kasutanud võõrast tööjõudu, Tamm, Ann kodanlikul ajal ja Jedorova, Sinaida alates 1948.» Võõratööjõuna läksid mõnikord kirja ka talus elavad sugulased, kasulapsed jt. Niisugune asjaolu oli põhjuseks Bernhard Ojassonil (Uhta), Varem, 1946, oli tema esitatud kui aktiivne külavolinik metsatöökohustuste eeskujuliku täitmise eest autasustamiseks medaliga «Vapra töö eest Suures Isamaasõjas». Mõnikord õnestus talunikel maakonnas või vabariigis valla seisukoh- ta muuta ning pääseda kulaku nimest (Sõela, Kõlu).

Kokku võib praeguse «Tasuja» piirides loendada kuni 20 talu, mis said 1947—1952 kulaku nime. Omapärase kuri- oosumina võib märkida fak- ti, et 1951 Märjamaa Raj. TK otsusega tunnistati kulakuks ka Marta Väli, naine, kes val- la TK esimehena oli kohapeal viinud läbi aktsiooni «kulak- luse kui klassi likvideerimine».

Peagi veenduti, et kulakuks tunnistamine tähendas selle- le talule lõppu. Varem või hiljem ei suudetud määratud makse ja kohustusi täita ning peremees sattus kohtu alla. Sellest hoidumiseks tuli talust «õigeaegselt» lahkuda — kas otsida uut elu- ja töö- kohta või varjuda metsas. Real juhtudel kasutatigi siinses piirkonnas viimast võimalust, andes sellega uut hoogu hää- buvale metsavendlusele.

Protsentuaalselt ei olnud kulaklike talude osa talude üldarvust suur, kuid elu kü- lades oli tihedalt seotud nii majandus- kui ka sugulussid- emete kaudu. Pealegi ei osanud keegi näidata piiri, kus kulakute tegemine lõpeb. See kõik soodustas paratamatult mõtete levimist kollektiiviseerimisest kui ühest võimalusest elada edasi oma kü- las ja oma majas. Samaaeg- selt olid majanduslikud suhted põllumajanduses talupo- iale lihtsalt mõistamatud; elad- da sai vaid tänu spekulatiiv- setele turuhindadele: «aus» müük riigile, mis pealegi oli

sama kohustuslik kui tsaari- aegne obrok andis nii vähe raha, et see ei katnud isegi saaduste vedu vastuvõtu- punktidesse.

Levisid jutud äärmuslikest abinõudest, eriti nende kaudu, kes sõja ajal olid olnud N. Liidus, mida olevat Venemaal rakendatud kollektiviseeri- misel. Ja muidugi ka sellest, et kolhoosnike elu ei ole kau- getki nii jõukas, kui räägi- takse ajalehtedes ja koosole- kutel.

1948. a. lõpuks oli loodud Märjamaa vallas esimesed 2 kolhoosi. Haimre talupida- jad jõudsid selleni 9. jaanua- ril 1949, olles suuremal või vähemal määral veendunud, et ega kolhoosidest pääsu ei ole. Küllap loodeti, et kui sõbralikult koos töötada, elab ka kolhoosis ära. Põhikirja järgi näis see olevat täiesti tõenäoline. Mäletatakse, et kõige erksamateks meesteks kolhoosi esmaasutajate hulgas olid Oti ja Veski peremehed; nemad valiti loodud «Ühisjõu» kolhoosis ka juhtivatele koh- tadele; Tõnis Akermann esi- meheks, Mihkel Vriidler raa- matupidajaks. Esialgne soov oli piirduda väikese, üheküla kolhoosiga; samal seisukohal olid ka Kunso küla mehed, kuid vald sellega ei nõustu- nud ja neist küladest sai üks kolhoos.

MHKEEL VRIIDLER 1890—1956

21. märtsil asutati «Tasuja» Kastis; 23.-l — Orgital.

Õhus oli sellal tuba midagi ärevat... Valla täitevkomitees oli märtsis tunnistatud kulak- likeks varasematele lisaks veel 7 majapidamist. Orgi- tast Paatsima ja Uueda; Kas- tist Mäe; Sõmerust-Naiste- vallast Runstüki, Peeter-Oti, Juhani ja Raadiku. Need pe- red ei saanud sellest otsusest enne teada, kui 25. märtsi va- rahommikul. Siis loeti neile ette — kui inimesed leiti ko-

lus olevat — et nemad kui ku- lakud kuuluvad Eesti piirides väljasaatmisele. Praeguse «Tasuja» territooriumilt saadeti asumisele 15 perekonda, neist 3 oli nimekirja lülitatud Riikliku Julgeoleku poolt. Eri- asumisele saadeti 36 inimest. Kas sellega ülevaalt antud plaan täis saadi, ei ole teada, kuid dokumente ja mälestusi kõrvutades näib, et nimekir- jades olnud inimestest 25 jäi tabamata. Räägitakse aga ka juhusest, kus julgeoleku oh- vitser lihtsast inimlikkusest jättis rinnalapsega ema ära viimata... Kuid tollal sellest ei räägitud.

See hommik purustas kü- lades lõplikult senise ellusuhtu- tumise, purustas usu seadus- likkusesse ning purustas täie- likult vastuseisu kollektivi- seerimisele. 27.—31. märtsil loodi ülejäänud 4 sinset kol- hoosi — küirelt ja üksmeel- selt. Kolhoosidest jäid kõr- vade vaid üksikud talud (Kooa, Kauri, Veeru) — nen- de peremehed säilitasid oma «eesti jonn» ja, nagu näitasid järgnevad aastad, ilmselt en- dile kahjusi. Oskar Ermann Veerult ei loobunud eratalu- pidaja nimest ka mitte siis, kui maksud olid temalt võt- nud peaaegu kogu varanduse ning talustki oli säilinud vaid 0,2 ha.

Kuid kolhoosides algas ühi- ne töö. Esimene aasta oli ena- muses kolhoosides edukas. 1950 aga halvem; 1951 veelgi halvem... Inimesed hakkasid kolhoosidest lahkuma; mõned ootasid talude tagasi saamist. Kolhoositi kujunes see prot- sess erinevalt: kõige terava- malt ilmnis «Võidus» (ühine- nud Orgita ja «Kuldne Ko- du»), seevastu palju kergemalt elas algusaastad läbi «Ühis- jõud».

Võimud otsisid tagasimine- ku põhjuseid kõigepealt vae- nulike elementide mõjudest. Orgitas tehti 2 kolhoosipere kulakuteks: Tõnis Saarde «Tasuja» päästis end salajase põgenemisega kolhoosist; «Ke- vede» kolhoosi üldkoosole- kule tegi valla TK esimees 1949. aastal ettepaneku kol- hoosi esimees kuulutada rah- vavaenlaseks kuna kolhoos ei tulnud sügistöödega toime. Kolhoosnikud ei olnud ette- panekuga nõus.

Kuid selleks, et anda kol- hoosidele mingigi arengusaans, oli tegelikult vaja teha lõpp stalinistlikule agrarpoliitika- le!

MEINHARD UUSTALU

TÕNIS AKERMANN 1895—1950

AUSTAME JA TÄNAME

Seoses «Tasuja» 40. aastapäevaga kanti auruamatusse:

Ella Alekand, Otto Erissaar, Marta Jänts, Endel Koch, Laine Kohasaar, Evgenia Krabi, Helme Ploompuu, Elmar Pölluuste, Villem Reose, Rosine Riismaa, Arnold Truu, Meinhard Uustalu, Albert Veesalu;

anti teenelise kolhoosniku aunimetust

Kustas Lundile kõrgendatud lisapension 66 asutajaliikmele, kelle pension on alla 90 rbl. kuus: Elfride Ainsaar, Aino Aker-

mann, Erika Akmann, Marie Altpere, Leida Arula, Jüri Avarmaa, Meeta Avarmaa, Marie Hollat, Benita Ivek, Julie Kalmet, Laine Kauk, Hilda Kaun, Salme Kingissepp, Alide Kolks, Albert Kornak, Marie Kuuspalu, Liidia Laasner, Marta Laev, Liisu Laube, Aliide Lillesalu, Johanna Luhter, Linda Minnik, Liisa Mitt, Marta Mou, Ida Nort, Salme Nõlvak, Hilda Ohtre, Aliide Oldekop, Jaani tr., Aliide Oldekop, Jüri tr., Hilda Oldekop, Vaike Oldekop, Vilma Oldekop, Marie Oppi,

Marta Oppi, Linda Paist, Juhan Paist, Hilda Poltov, Anna-Maria Pukki, Alma Päärman, Elviine Püü, Karl Püü, Aleks. Raadik, Ida Randmann, Matilde Rannamaa, Alma Reose, Anna Reose, Linda Reose, Pauline Reose, Marie Ruhno, Ella Ruhno, Paul Räämet, Anna Satsi, Elise Schönberg, Elmire Sep, Tavet Sikka, Liisa Silberg, Marie Sommermann, Irene Truu, Velli Truu, Hilda Uustalu, Loviise Uustalu, Olga Valdmets, Adeele Viitmaa, Hilda Öispuu, Aliide Ööpik.

Õnnitleme juubilare

JAANUAR

Endel Vanem	60	2.I
Aita Reose	50	23.I
Vaike Oldekop	55	27.I

VEEBRUAR

Erna Uustalu	60	16.II
Kalju Rasto	60	16.II
Karl Reose	75	28.II

AASTAST AASTASSE

1949 Organiseeriti kolhoosid:

1. 9.I «Ühisjõud»: Haimre as., Kunso k. esimees Tõnis Akermann
2. 21.III «Tasuja»: Kastj as., Alaküla, Lokuta, Metsääre, Jõeääre; esimees Arved Randmann.
3. 23.III Orgita kolh.; esimees Arnold Kangur.
4. 27.III «Kevade»: Naistevalla, Sõmeru, Aruküla; esimees Hans Ivek, aasta lõpust Jüri Vimm.
5. 29.III «Alaküla»: Moka, Alt- ja Järgküla, esimees Arnold Truu.
6. 29.III «Kuldne Kodu»: Mõisamaa, Nihu k.; esimees Joann Kolks.
7. 31.III Metsküla; esimees Albert Kornak.

Kolhoosides saadi:

	1	2	3	4	5	6	7
teravilja (ts/ha)	18	13,9	14,8	8,48	12,3	12,2	12,8
piima (lehma k.)	2040	1311	923	1234	1686	1457	1602

1950 «Ühisjõus» suri esimees; kolhoosi asus juhtima Albert Veesalu. Alakülas valiti esimeheks Ants Nõlvak; Orgitas pärast Arnold Kangru arreteerimist Jaan Lillesalu. «Kevade» kolhoosis kasvatati ka tatart: saaki saadi 31t ha-lt 50 kg. Kolhooside keskmisena saadi teravilja 11,5 ts/ha ja piima 1550 kg lehma kohta.

1951 Toimus kolhooside liitumine: «Ühisjõuga» ühines «Kevade», esimeheks Arnold Sanglepp; «Tasujaga» liitusid «Alaküla» ja Metsküla, esimeheks Arved Randmann, aasta lõpust Albert Kornak; Orgita kolh. ja «Kuldne Kodu» ühinesid kolhoosiks «Võit», esimees Aliide Nurme. «Ühisjõud» ja «Tasuja» said esimesed veoautod. Muutus tavaks sööta lehmadele kuuseoksi. Atsile asutati Alaküla zootvet. jaoskond. Kolh. keskmisena saadi teravilja 10,9 ts/ha, piima 1390 kg l. k.

1952 «Tasujaga» liideti Märjamaa sovhoosi Matsaru osakond. Esmakordselt töötas «Ühisjõus» ja «Võidus» teraviljakombain. Kõigis kolmes kolhoosis ehitati kanalad. «Ühisjõus» hariti üles 83 ha uudismaad. Teravilja saadi 7,5 ts/ha; piima 1510 kg lehma kohta.

1953 «Võit» ühines «Tasujaga». Kolhoosides asusid tööle riigipalgalised spetsialistid, «Tasujas» Helju Oldekop agronomina ja Ella Volmer zootehnikuna. «Tasuja» ostis saekaatri, eksploatatsiooni võeti uus mehhaniseeritud lehmalaud (masinlõps, automaattootjad, rippraudtee); samuti valmis hobusetall. «Ühisjõus» laiendati ja mehhaniseeriti mõisaaegsest veskist ümber ehitatud lehmalaud, ehitati autogaraaž. «Ühisjõu» loomakasvatust seati rajoonis teistele eeskujuks; 13. juunil peeti

ti kolhoosis ülerajooniline loomakasvatajate päev. «Tasuja» oli piimatootmises rajoonis viimasel kohal; sööta oli varutud vajadusest vaid 38,7%. «Tasujas» saadi piima keskm. lehma kohta 1365 kg.

1954 Kolhoosides külvati päevalille ja maisi, uued kultuurid kasvasid rahuldavalt; «Tasujas» pandi maha 34 ha kartuleid ruutpesitsi; kolhoosi II brigaadis kasvatati uusi kartulisorte «Jõgeva kollane» ja «Jõg. piklik» ning saadi 220 ts/ha; samaaegselt kolhoosi keskm. kartulisaaq oli 68,2 ts/ha. «Tasujas» moodustati aiandusbrigaad. «Ühisjõud» sai head sissetulekut linakasvatusest; kolhoosi premeeriti lihatootmise eest Moskva näituse poolt veoautoga. kolhoosi esimeest — mootorrattaga. Naistevallas hävis tules Juhani elamu. Teravilja saadi 6,4 ts/ha; piima 1680 kg l. k.

1955 «Tasujas» valiti esimeheks Uno Tintis, Sipa MTJ agronom; kolhoosi kanatallitaja Anna Masingu kohta olid väljapanek Moskva näitusel; lüpsja Herta Tiits võttis osa põllum. töötajate nõupidamisest Riias. Taimekasvatuses olid saagid madalad mõlemas kolhoosis; mais ikaldus täiesti. «Tasujas» külvati 30 ha lina; kuna Sipa MTJ linakoristustehnikat tööle ei saanud, tuli see kitkuda käsitsi. Linakoristamine põllult jätkus veel pärast 15. novembrit. Teravilja saadi 5,9 ts/ha; piima 1400 kg l. k.

1956 «Tasujas» asutati hõberebasefarm; valmis uus moodne sigala; alustati hübriidkaalika «Kuusiku» ja selle seemnete kasvatamist. Kolhoosid soetasid endile esimesed väiketraktorid. Kolhoosnike töötasudest moodustasid olulise osa mitmesugused lisata-

sud ja preemiad plaaniliste ülesannete täitmise ja ületamise eest (vili, kartul, piim, pörsad jne., ka raha). «Tasuja» seatalitaja Liisa Mitt sai näit. preemiaks 30 pörsast. Suured olid ka väljateenitud normipäevade arvud; näit. «Ühisjõu» seatalitaja M. Holm teenis aastas 1680 n/p; «Tasuja» aiandusbrigadir R. Lissmann üle 2000. kolhoosimajanduse perspektiivi tekkimisel pöördus tagasi lahkunud inimesi, noori jäi tööle kolhoosidesse. «Tasuja» organiseerimisel töötas suvel Haimre kooli ruumides lasteaid. 14. septembril asutati «Tasuja» EKP algorganisatsioon. «Tasuja» tunnustati rajoonis parimaks majardiks loomakasvatuse alal. Teravilja saadi 9,1 ts/ha; piima 2140 kg l. k.

1957 «Tasujas» valmis Taevamäe kartulikelder; «Ühisjõus» alustati sigala ehitamist (hoone, mis lõplikult ei ole kunagi valmis saanud); «Tasujas» kaetati nisu-orashein hübriidiga, kuid vähese eduga; kolhoosi raadiosõlmes algasid regulaarsed kohalikud saated. Algas «Tasuja» lüpsja Salme Lepa kuulusperiood vabariigis. «Ühisjõus» oli parimaks lüpsjaks Hilda Oldekop. «Kolhoosi Tões» ilmus kriitiline artikkel sellest, et «Tasuja» sigalas töötab puskarivabrik; teemat jätkas kohalik laulumeister Sepa-Juku (Joh. Blumberg);

Ma mõtlen, väike viinaköök võiks karjalautas olla, nii mehele kui hobusel võib järsku töbi tulla; kui lehm ka söögi alust saab teeb söögitee tal valla ja kopatand kombainipõhk läheb paremini alla.

Teravilja saadi 8,3 ts/ha; piima 2670 kg lehma kohta.

(Järgneb)

MÄLESTAME 1938. AASTAL LAHKUNUID

Pauline Kingissepp
29.IV 1911 — I. 1988

Arnold Reose
6.II 1915 — 16.I 1988

Juliana Kütt
1.I 1914 — 26.IV 1988

Oskar Kornak
6.III 1917 — 5.VIII 1988

Alfred Sommermann
5.II 1904 — 22.VIII 1988

Anna Tamberg
25.IX 1932 — 9.IX 1988

Evald Tamberg
20.IV 1932 — 14.XII 1988

Vastutav toimetaja AINO HAAK

«Tasuja» kolhoosi infoleht. Toimetust 203 545 Rapla raj. Haimre sjk., tel. 27 824. Trükiarv 300. Tasuta. Tellimus nr. 546. Maht 0,5 trükipoognat. Rapla Trükikoda, Kalda 2.